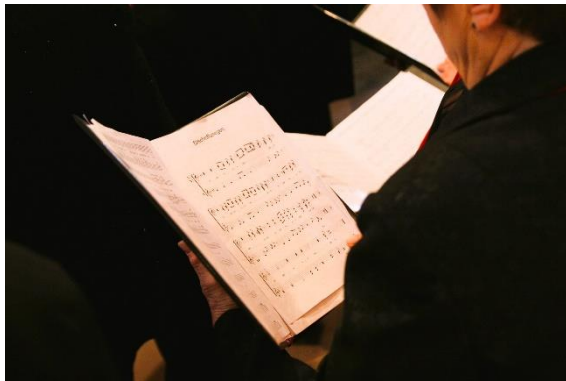

De wereld een stukje mooier maken

‘Een valse noot zingen is onbelangrijk, maar zingen zonder passie is onvergeeflijk’, zou Beethoven gezegd hebben. Er zijn veel gemeenteleden met een passie voor zingen in onze wijkgemeente: Zuidwest heeft maar liefst vier koren. We vroegen de dirigenten daarvan – Christi van der Hauw (cantorij Shalomkerk), Ellen de Jonge (Ontmoetingskerkkor), Ineke Pieters (cantorij Bosbeskapel) en Martin van Wijngaarden (AbdijCantorij) – het hemd van het lijf.

Ten eerste: hoe zit het met de passie voor muziek en zingen van henzelf? Ineke: ‘Muziek is de basis van mijn bestaan; zonder muziek kan ik niet.’ Martin: ‘Muziek is voor mij niet alleen ontspanning maar, ik ben immers predikant: ik bekijk muziek ook uit dat oogpunt. Dan word ik altijd getroffen door een citaat van “singer-songwriter” Maarten Luther: “Vrouwe theologia is het belangrijkste, meteen op de voet gevolgd door vrouwe musica.”’ Christi: ‘Muziek brengt religieuze teksten naar binnen, waardoor het een positief onderdeel van je dagelijkse leven wordt.’ Ellen: ‘Muziek is als ademen voor mij. Ik ben ervan overtuigd dat de wereld er mooier van wordt.’

De koren

De vier koren hebben overeenkomsten, maar verschillen ook van elkaar. Een korte introductie per koor dus: wat, met wie en wanneer zingen ze? Christi: ‘Wij hebben dertien zangers en een pianist. We zingen hoofdzakelijk uit het Liedboek, met uitstapjes naar Taizé, Iona, Psalmen Anders, etc. We oefenen elke donderdagavond vanaf 19.00 uur, met koffie/thee vooraf. Optreden doen we eens in de maand (behalve in de zomermaanden) in de Shalomkerk en vijf keer per jaar in Verpleeghuis

Houtwijk.’ Ellen: ‘Het Ontmoetingskerkkor heeft vierentwintig zingende leden. De begeleiding op piano en orgel is in handen van Arthur Vos. Ons repertoire omschrijf ik als “breed-christelijk”: klassiek werk (Schubert, Gjeilo, Bach), Liedboekliederen (Taizé, Oosterhuis, andere gezangen), maar ook wat lichtere muziek zoals L. Cohens *Halleluja* en *Sabbath Prayer* (uit *Fiddler on the roof*). We repeteren elke dinsdagavond vanaf 20.00 uur. Optredens hebben we in kerken en tehuizen, zo’n zes keer per jaar.’ Martin: ‘De AbdijCantorij begon eind 2023 met een twintigtal zangers. Het Liedboek is ons vertrekpunt; vooral die zangen waar de gemeente zelf niet zo makkelijk aan toekomt. Bijvoorbeeld psalmen in afwisseling of nieuwe vormen van kyrie en gloria. De cantorij zal ongeveer acht keer per jaar aan een dienst meewerken en repeteert dan zo’n drie keer voorafgaand daaraan op een woensdagavond vanaf 19.45 uur.’ De cantorij van de Bosbeskapel functioneert momenteel als projectkoor. Ineke: ‘Het aantal zangers van onze cantorij wisselt, omdat we op projectbasis werken. Soms zijn het er tien, soms vijftientig. We zingen liederen uit het Liedboek en voor Taizévieringen liederen uit Taizé. Voor zo’n Taizéviering repeteren we meestal een of twee keer, voor grotere projecten zo’n vier keer. We zingen in de Bosbeskapel; hoe vaak wisselt.’

Naast grootte van het koor en repertoire verschillen de koren ook in leeftijd: terwijl de AbdijCantorij pas een paar maanden oud is, bestaat de cantorij van de Shalomkerk in 2026 veertig jaar. Oorspronkelijk opgericht in de Vredekerk werd het later, met zangers uit de Advent- en Paaskerk, de Thomascantorij, die ten slotte weer een doorstart kreeg in de Shalomkerk. Samenwerkingen tussen de koren zijn er ook: recent nog tussen de cantorijen van de Bosbeskapel en de Shalomkerk.

Het dirigentschap

Terug naar de dirigenten. Hoe zijn ze dirigent geworden en wat brengt het dirigentschap hen? Ineke: 'Ik ben organist en heb me verdiept en geschoold in kerkmuziek. Daar hoort het leiden van een cantorij ook bij. Dat is hard werken en kost veel energie, maar het levert ook veel energie en plezier op. Je maakt mensen op een andere manier mee, werkt met elkaar ergens naartoe. En samen zingen is natuurlijk geweldig!' Ellen: 'Sinds 2001 ben ik koordirigent. Ik heb de Meerjarige Dirigenten Opleiding gedaan bij Jos Vranken jr. Daarna haalde ik mijn bachelor klassieke zang aan de Schumann Akademie. Daarnaast deed ik nascholingsdagen voor dirigenten en zangdocenten. Het dirigeren brengt me veel vreugde. Het laat energie stromen.' Martin: 'Vanaf mijn zestiende zing ik in een cantorij; in mijn studietijd ook in een gregoriaanse schola, kamerkoor en toonkunstkoor. Later een tiental jaar in het Nederlands Concertkoor, maar dat was met mijn predikantschap steeds minder goed te combineren. Toen heb ik mij op het dirigeren toegelegd. Mede door cursussen bij het Nederlands Instituut voor Kerkmuziek en bevriende dirigenten ben ik gecoacht en gevormd. Voor mij is een cantorij een plek waar mensen samen en verbonden zijn. Als ik mensen (letterlijk) harmonieus zie optrekken en daar mijn bijdrage aan mag leveren, ben ik daar dankbaar voor.' Christi: 'Het zaadje is gelegd in de Westduinkerkerk, waar ter introductie van Liedboek 1973 wekelijks een "lied van de week" werd ingestudeerd. Na onze verhuizing naar de Vredekerk bleek daar ook behoefte aan een cantorij, die door ds. Fokke Fennema en cantor-organist Cees Elzinga werd opgericht. Arie Eikelboom haalde mij over de driejarige cursus van de Commissie voor de Kerkmuziek te volgen. Met veel plezier heb ik onder zijn bezielende leiding de opleiding tot cantor genoten. Ik hou niet zo van het woord dirigent, zie dan orkesten en koren voor me die optreden. Ik noem me liever cantor. Vanuit die functie stuur ik een groepje zangers uit de gemeente aan die hopelijk net zo bevlogen raken, de meerwaarde ervaren van het bezig zijn met kerkmuziek en dit samen willen delen met de hele gemeente.'

Trots

Waar zijn de dirigenten trots op? Ellen: 'In het algemeen de wil en inzet om te zingen. En vaak ben ik heel trots als mensen denken: "kunnen we dat wel?" en het vervolgens gewoon dóen. De Misa Criolla in 2016, de Korendag in 2022 en het Najaarsconcert in 2023 zijn daar goede voorbeelden van.' Martin: 'Het was mooi dat we de eerste keer meteen vierstemming konden zingen en dat deels ook al zonder begeleiding; dat zegt wat van de leden van de AbdijCantorij!' Ineke: 'Ik ben blij met het vertrouwen dat de zangers mij geven. Bij het laatste project was ik ziek bij de uitvoering en werd ik waargenomen door een collega. Vanaf de bank volgde ik de livestream. De cantorij deed het ontzettend goed, daar was ik erg trots op!' Christi: 'Als het lukt de gemeente nieuwe liederen en liturgische onderdelen aan te leren en te zien en horen dat het van harte wordt opgepakt, dat de vlam overslaat.'

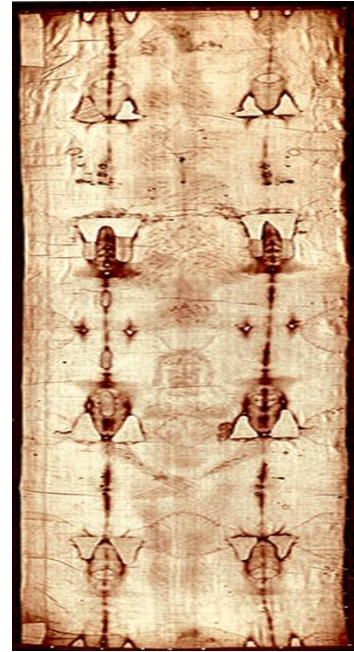
Nieuwe leden

Alle vier de koren kunnen nieuwe leden gebruiken. Het Ontmoetingskerkkoor heeft een website (www.ontmoetingskerkkoor.nl) met informatie; telefoonnummers van voorzitter en penningmeester staan bij 'Contact en route'. Informatie opvragen over de AbdijCantorij kan bij Erna van Wijngaarden, over de cantorij van de Shalomkerk bij Christi. Oproepen voor projecten van de cantorij van de Bosbeskapel verschijnen in die Zondagsbrief en op de website. Een keer binnenlopen bij een van de repetities mag ook. Misschien (her)ontdekt u dan ook wel die passie voor zingen waar Beethoven het al over had.

Jantine Wignand

'Het kan pas Pasen worden door de dood heen'

De 'lijkwade van Turijn' is een eeuwenoud relikwie binnen het katholicisme en wordt bewaard in de Dom in Turijn. In de Rotterdamse HH. Laurentius & Elisabeth Kathedraal was in februari een replica van het doek te zien. Het spreekt de verbeelding aan. De lijkwade is een linnen doek waarop vaag het beeld van een man te zien is met verwondingen aan de zichtbare hand, zoals ze zouden kunnen zijn ontstaan bij een kruisiging. Daarbij de verwondingen op de rug, het hoofd en de knieën, die kunnen worden geïnterpreteerd als de gevolgen van een geseling, de doornenkroon en het herhaaldelijk vallen van de persoon. Volgens christenen is de lijkwade het doek waarin Jezus werd gewikkeld en begraven nadat hij aan het kruis gestorven was.

Ongeloof

De eerste berichten over het bestaan van de lijkwade van Turijn dateren van halverwege de 14e eeuw. Vanaf het begin liet de katholieke kerk de verering van de lijkwade toe als 'een kunstzinnige voorstelling van Jezus'. Over de echtheid wordt al eeuwen getwist. De meeste wetenschappers beschouwen de lijkwade inmiddels als een knappe vervalsing uit de late middeleeuwen.

Het laat ons zien dat al van oudsher mensen om op zoek zijn gegaan naar tastbare bewijzen. 'Eerst zien en dan geloven' is een uitspraak van de apostel Thomas nadat Jezus na zijn dood aan de apostelen was verschenen (Johannes 20: 24-29). Het is ook een uitdrukking geworden in onze tijd. Via deze (wetenschappelijke) benadering kun je immers bewijzen wat waar en niet waar is. De feiten spreken voor zich. Maar is er nog ruimte voor de verwondering, de ervaring, de mystiek? Voor Thomas gold dat hij eerst de wonden van de spijkers in de hand van Jezus wilde zien en zijn vingers op zijn wond in zijn zij wilde leggen. Toen Jezus hem daarmee confronteerde kon hij alleen maar stamelen: 'Mijn Heer, mijn God'.

Alleen bij Johannes lezen we over de wonden van de Heer, de andere evangelisten vermelden het niet. Het was ook een bijzonderheid dat er zo over geschreven werd. In de vroege tijd was het ideaal juist een ongeschonden lichaam te hebben. De kruisiging was dan ook aanstootgevend en een dwaasheid (1 Korinthe 1: 23).

Lijden

In zijn boek 'Raak de wonden aan' neemt Tomas Halik, een Tsjechische priester (1948), ons mee in de wonden van Jezus, die zichtbaar zijn in de wonden van de wereld. We zien de beelden van mensen die gewond zijn geraakt, we zien kapotgeschoten huizen. We zien mensen op de vlucht, waar moeten ze naartoe? Ze krijgen mentaal zoveel te verwerken. Maar ook wij kunnen daar in ons veilige land over mee praten. Persoonlijk krijgen we klappen en moeten we ons soms weer oprapen, weer opstaan om verder te gaan. De lijdensweken werd deze tijd genoemd, de weg die Jezus ging, de weg naar Jeruzalem, de weg van het lijden.

*'Alles wat over ons geschreven is,
gaat Gij volbrengen in de veertig dagen;
de tien geboden en de veertig slagen;
dit hele leven dat geen leven is. (Lied 536: 1)*

Barmhartigheid

In de veertigdagentijd wordt van oudsher aandacht besteed aan 'de zeven werken van barmhartigheid'. Dat zijn: de gevangenen bezoeken, de zieken bezoeken, de dorstigen te drinken geven, de vreemdeling onderdak bieden, de naakten kleden, de hongerigen voeden (Matteüs 25: 35-36). Daar is in de 12e eeuw de zevende aan toegevoegd: de doden begraven.

Barmhartigheid heeft alles te maken met ons gevoel. Het Hebreeuwse woord hiervoor is 'rachamiem' en is verwant met het woord voor de moederschoot. Verwijzend naar de moederlijke troost (Jesaja 66: 13). De Duitse theoloog Martin Buber omschreef barmhartigheid als het 'tot in je ingewanden bewogen zijn met iemand'. Medemens zijn we als je door de ander geraakt kan worden. 'Alles wat jullie gedaan hebben voor een van de geringsten van mijn broeders of zusters, dat hebben jullie voor Mij gedaan' (Matteüs 25: 40). Indachtig de woorden: 'Hij (God) geneest wie gebroken zijn en verzorgt hun diepe wonden' (Psalm 147: 3).

Juist de wonden van Jezus tonen dat Hij zijn solidariteit met de mensen leefde, zonder terughoudendheid. Zijn lijden en sterven heeft hij op zich genomen. Een ultieme daad van verbondenheid en verzoening. In de wonden van Jezus mogen ook wij onze wonden laten helen. Deze veertigdagentijd en daarna. Gemakkelijk is dat niet. Het vraagt ook om overgave, om te accepteren dat je het niet alleen redt, om hulp te vragen en een helpende hand vast te pakken.

*Maar, Heer, de haard van uw aanwezigheid
zal in ons hart een vreugdevuur ontsteken;
Gij waart met ons, Gij zult ons niet ontbreken,
Gij hogepriester in der eeuwigheid. (Lied 536: 3)*

We zijn op weg naar Pasen. In de dienst van 29 januari 2024 in de Shalomkerk sprak ds. Van Velzen (uit De Lier) uit: 'Het kan pas Pasen worden door de dood heen.' Vanuit en door de moeizame ervaringen, in het leven, het lijden, kan het Pasen worden. Kunnen ook wij soms weer opstaan. Door de dood heen ontstaat nieuw leven. Vanuit de donker naar het licht, op weg naar een nieuw begin in Jezus die het Licht der wereld wordt genoemd.

In de natuur zien we al tekenen van de naderende lente. De zon komt eerder op en gaat later onder. De zon doet ons goed, warmte en licht. Dat mag in alle gebrokenheid ook hoop geven.

ds. Nel van Dorp

Kerk en buurt vinden elkaar op Beursplein

Net als op een echte beurs bepalen vraag en aanbod de activiteiten op woensdagmorgen in de Bosbeskapel. Al ruim acht jaar lang is 'Beursplein' een geliefde en succesvolle schakel in het doordeweekse aanbod van de wijkgemeente.

Op de ochtend dat ik aanschuif, is er een lezing van Hans van Spanning, actief gemeentelid en oud-kerkrentmeester. Na een eerste kopje koffie en veel onderling geroezemoes, vertelt Hans over zijn jarenlange inzet om de archieven van de Protestantse Kerk Den Haag te ordenen en te ontsluiten. Bijgestaan door zijn vrouw Trijnie geeft hij de bijna dertig aanwezigen een af en toe vrolijke inkijk in de geschiedenis. Zo memoreert hij dat het College van Collectanten van de Nederlandse Hervormde Gemeente elk jaar met een chic diner in het Kurhaus de vrijwilligers bedankte voor hun inzet. Het college ontstond in 1812 en heeft tot 1965 bestaan.

Helaas zijn er veel archieven verloren gegaan, in de oorlog bijvoorbeeld, maar ook door waterschade of verwaarlozing. Maar er zijn ook pareltjes die de tand des tijds hebben doorstaan, zoals een doopboek van de eerste Afgescheidenen in Scheveningen die uit onvrede over de koers braken met de Hervormde Kerk, bijna twee eeuwen geleden.

Het belang van Beursplein

Het is een echte Beurspleinochtend, vertelt Sandra den Hollander die als kerkelijk werker de woensdagochtenden mee organiseert en begeleidt. Ze nam die rol twee jaar geleden over van ds. Martin Koster, de initiatiefnemer. 'Heel vaak zijn het gemeenteleden of kennissen van gemeenteleden die een presentatie of een workshop geven. Beursplein is bedoeld voor de buurt waarin we als kerk functioneren. Belangstellenden kunnen met vragen of verzoeken komen, ze kunnen iets vertellen over hun werk van nu of vroeger. Of ze vertellen over een onderwerp waar ze veel mee bezig zijn geweest.'

'Soms sluiten we aan bij de actualiteit. Zo hebben Huibert Oppedijk van Veen en André Stek op 14 februari een ochtend verzorgd over Valentijnsdag. En onlangs vertelde Nico Tetteroo bij Beursplein over de betekenis van de WIA, de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen, die van belang is voor wie arbeidsongeschikt raakt.'

Ook voor het pastoraat is Beursplein van belang, zegt Sandra. 'Onder de koffie zijn er gesprekken, wisselen we ervaringen uit en worden wij soms getipt om aandacht te besteden aan een zieke of iemand die een overlijden meemaakte in zijn of haar omgeving. We steken weleens een kaarsje aan om iemand te gedenken. Er is ruimte voor gedachtewisseling over geloof of levensbeschouwing' Er zijn trouwens ook vriendschappen ontstaan, want een deel van de bezoekers komt vrij geregeld terug. 'Anderen schuiven aan omdat het onderwerp hen interesseert.'

Blik naar buiten

Op de website van de Bosbeskapel is te lezen wat de gedachte is achter Beursplein. Een citaat: 'Vrijwilligers van Beursplein helpen u om uw vraag of aanbod een plek te geven, zoals: je biedt een minicursus aan van iets waar je zelf goed in bent, je zoekt een luisterend oor (...), je biedt je aan als maatje voor een wandeling, je zoekt iemand die je helpt omgaan met een apparaat (...), je deelt ervaringen met mensen die zich in een vergelijkbare situatie bevinden (...).'

Er is ook contact met het Wijkcentrum van de Vruchtenbuurt. 'We wijzen op elkaars activiteiten.' Memorabel was ook het bezoek van de nieuwe wijkagent, vertelt Sandra: 'Voor hem was dat een mooie gelegenheid om signalen uit de buurt op te pakken en voor de bezoekers belangrijk om te weten wat de politie kan betekenen in de wijk.' Zo'n ochtend past bij het profiel dat de Bosbeswijk kenmerkt. Citaat van de website: 'De Bosbeskapel wil een open plek zijn waar mensen elkaar in vertrouwen kunnen ontmoeten en waar ieder mens welkom is. Ze wil een uitdagende plek zijn waar samen met anderen gebouwd wordt aan een buurt en een wereld die voor iedereen leefbaar is.'

Hans Willems